

Виола Ардоне

ОЛИВА ДЕНАРО

РОМАН

Превела от италиански
ВЕРА ПЕТРОВА

ОБСИДИАН
СОФИЯ

ПЪРВА ЧАСТ

1960 г.

1

Жената е стомна: който я счупи, за него си е, така казва майка ми.

По щях да се радвам, ако се бях родила момче като Козимино, ама като са ме направили, хич не са помислили какво искам аз. Вътре в корема бяхме двамата заедно и си бяхме еднакви, пък после се получихме различни – за мен розова камизолка, за него синя; за мен парцалена кукла, за него дървена сабя; за мен рокличка на цветчета, за него панталонки на райета. На девет години той се научи да подсвирква, и с пръсти, и без, а пък аз – да си правя опашка, и конска, и обикновена. Сега сме почти на петнайсет и брат ми вече е с десет сантиметра по-висок от мен, и може да прави много неща: да ходи из селото и денем, и по тъмно, да носи къси панталони, а на празник дълги, да разговаря с жени и мъже на всякаква възраст, да пие разредено с вода вино в неделя, да ругае, да плюе, а през лятото да тича до плажа и да се къпе в морето по шорти. Аз къпането в морето го одобрявам.

От нас двамата майка ми предпочита Козимино, понеже са му светли и кожата, и косата като на татко, а аз съм черна като гарга. Той не е стомна, няма да се счупи. А и да се счупи, ще се поправи.

Мен в училище винаги много ме е бивало, а Кози-

мино хич не щеше да учи. Майка не му се караше, каза му да запретва ръкави и да си намери добра работа, та да не свърши като баща ни. Гледах го тате как клечи в градината над корените с домати и не ми се виждаше чак да е свършил, пък и на него му харесва да се захваща с нови и нови неща от самото им начало. Като оня път, когато събрахме охлюви след един голям дъжд и той ги продаде, а с парите успя да купи кокошките. Каза аз да им избира имената, а на мен нали ми харесват цветовете, и ги кръстих Розалинка, Синка, Зеленка, Виолетка и Чернушка. После реши да им построи курник от дъски и аз му подавах пироните, след това и хранилка, та да кълват от нея, и аз му подавах триона. Като всичко стана готово, предложих:

– Тате, да боядисаме курника в жълто.

– Какво ги интересува кокошките дали е черен или жълт? – намеси се майка ми. – Напразна разсипия...

– Ако е жълт, ще са доволни – казах, – а една доволна кокошка ще снася повече яйца.

– Брей, така ли? Някой на ушенце ли ти го пошушна? – отвърна майка ми.

После се въртна и влезе в къщата, мърморейки на родния си език, калабрийски от Козенца, дете е различен от сицилианския. Все така прави, като се нервира, та да не я разбираме, и се оплаква, че е трябвало да се премести да живее на юг.

Татко взе една четка, натопи я в жълтата боя, а като я извади, тя взе да капе в кофата също като яйцата, като се разбият за омлет, та чак ми замириса вкусно. Аз омлета го одобрявам.

Боядисвахме заедно и след всяка ръка цветът блестеше на слънцето.

– Салво Денаро, голям си инат и дъщеря ти и тя е твърдоглава като тебе – заяви майка ми, когато пак излезе на двора. Ядосаше ли се, почваше да го нарича с име и фамилия като учителката в училище. – Как пък един път не ме послуша. Ами ти? Сложила си хубавата пола да боядисваш с нея, дано не се изцапа, да пази Господ! Иди да се преоблечеш и внимавай – заповяда тя и ми взе четката от ръката. – Нали съм ти родила момче – добави, обърната към баща ми, и извика брат ми.

Козимино излезе навън и се зае да боядисва неохотно, ама след десет минути го заболя ръката и се измъкна тихомълком. Аз в това време си облякох работната престилка и продължих с татко чак до вечерта, когато кокошките се прибраха да спят доволни в жълтата си къщичка.

На сутринта намерихме Синка умряла. От миризмата на боя е, развика се майка ми на калабрийски. Птичи грип е, прошепна ми татко. Не знаех на кого да вярвам: тя все говори ли, говори, само ми изрежда разни правила и така е много лесно да не я послуша човек. Татко най-често си мълчи и не мога да разбера какво да направя, та да ме обича.

Заровихме Синка зад градината, той събра показалеца и средния си пръст и с тях направи кръст във въздуха.

– Почивай в мир – каза ѝ и се прибрахме вътре.

И на кокошките не им е лек животът, помислих си.

2

След онзи път повече не съм боядисвала с татко. Мама вика, че той е виновен, дето още не ми е дошъл червеният гостенин, щото ме бил отгледал като момче. Аз червения гостенин не го одобрявам, само веднъж го зърнах и се уплаших. Една сутрин след закуска влязох в банята и видях в легена куп парцали, изцапани с червени петна. Плуваха в ръждива вода и приличаха на тялото на някое умиращо животинче. Майка ми влезе и попита:

– Какво гледаш? – Отдръпнах се от легена, без да ѝ отговоря. – Това е червеният гостенин – обясни ми тя, изхвърли мръсната вода и взе да търка парчетата плат с калъп сапун, докато пак станаха бели. – Скоро и теб ще те посети – каза ми, а аз започнах да се моля този ден никога да не дойде.

Правилата на червения гостенин са: ходиш с наведени очи, вървиш право напред и си оставаш въщи. Ама докато не дойде, мога да работя в градината, да ходя на пазара с татко да продаваме билки, жабки и охлюви, да целя с прашка момчетата всеки път, когато се подиграват на приятеля ми Саро, дето куца с единия крак, да тичам по широката улица с Козимино и да се прибирам цялата потна и с почернели колене. На другите ми приятелки им дойде гостенинът. Оттогава носят по-дълги поли, излязоха им пъл-

ки по лицата и взеха да им се виждат гърди под блузките. На Крочифиса ѝ пораснаха и малко мустачки и момчетата почнаха да ѝ викат „разбойника Музолино“. На нея не ѝ пука, ходи насам-натам със страдалчески вид и с ръце на корема, все едно е бременна, и повтаря на всяко срещнато момиче едно и също:

– На мен ми протече кръв, а на тебе? – Сякаш е спечелила награда.

При момчетата гостенинът изобщо не припарва. Те не са като нас, порастват малко по малко, а не изведнъж.

След училище винаги някой роднина чака да прибере у дома съученичките ми, а преди сами се връщаха. Като срещнат мъж по улицата, забиват поглед в земята, ама много добре си знаят, че ги гледа точно там, дето копчетата изпъват плата, затова вървят хем с наведени очи, хем с изправен гръб, още малко и ще им се пръснат илиците. Приличат на кокошките на татко. Наперени кокошки.

Сестра ми е по-голяма от мен с четири години и ходеше и тя наперено, преди да се омъжи. Кожата и косата ѝ са светли като на татко – като излезеше на улицата, всички мъже я заглеждаха: колкото повече се пъчеше, толкова повече я гледаха. И колкото повече я гледаха, толкова повече се пъчеше. Знам го, защото на мен се падаше да я пазя, нали брат ми Козимино все скитосваше. Тя се казва Фортуната, ама Фортуна вече не ѝ помага. Зяпай днеска, зяпай утре, някой се заяпал повече и тя се подреди с бебе в корема. Разбра се, че го е сложил там Джеро Мушако, племенникът на кмета. Аз научих, защото ги чух да си говорят след вечеря – сестра ми, майка ми и баща ми, съвсем тихо. Не че беше тайна, цяла Марторана знаеше.

Бащата на Джеро Мушако не искаше синът му да се ожени за нея, защото сме бедни. Сестра ми Фортуната плачеше, майка ми удряше с юмруци по масата и кълнеше на калабрийски.

– Опазил ни Господ да остане посрамена – нареждаше тя.

Татко си мълчеше. Аз мълчанието го одобрявам.

– Ти с лупарата трябва да убедиш Мушако, с лупарата! – не преставаше майка ми.

Той си наля чаша вода, бавно я изпи, избърса уста със салфетката, стана от масата и каза само:

– Не възнамерявам. – И се върна да работи в градината.

След този ден цял месец никой не продума, само брат ми, той не се тревожеше за нищо, нали беше момче.

Реших, че аз съм виновна, понеже веднъж, вместо да пазя Фортуната, отидох у Саро да ям спагети с аншоа, деликатес, който майка му Нардина готви специално за мен. Аз деликатесите ги одобрявам.

Сигурно тогава онзи се беше възползвал, та ѝ беше наврял бебето в корема.

Една сутрин майка ми излезе с официалните си дрехи и се върна по тъмно. На другия ден Фортуната се събуди рано и започна да плете бели терлички на една кука. Татко я гледаше как плете.

– Ти радваш ли се, че ще се омъжиш за този господин? – попита я той.

Тя наклони глава и издърпа конец от кълбото. Два месеца по-късно вдигнаха сватба и стаята си остана само за мен.

Правилата на венчавката са: обличаш бяла рокля, минаваш през цялата църква чак до свещеника и казваш „да“. По време на гощавката госпожа Шибета,

дето живее в една хубава сграда – аз и майка ходим там веднъж годишно да разчепкваме пълнежа на дюшеците, а и да помогнем, ако има нещо за шиене, – разправяше на всички, че накрая бащата на Джеро Мушако склонил, понеже получил известие от братовчедка си, баронеса Карери, с която се бил свързал енорийският свещеник дон Иняцио, защото го помолила Нелина, прислужницата му, а тя е кръстница на Фортуната и майка ми я накарала да се застъпи за нея в деня, когато излезе рано от къщи.

Фортуната се правеше, че не чува тия приказки, обаче беше променена: вече не се пъчеше, а булчинската ѝ рокля за малко да се пръсне по шевовете, ама не заради гърдите, а заради узрялата диня, дето изопваше белия плат. След сватбата тя отиде да живее в дома на Мушако. Три месеца не я видяхме. Един ден Нелина я заварилa в сакристията без корем и с посърнало лице. Бебето го нямало вече, имала синини по ръцете и лицето и обяснила, че е паднала по стълбите. Тогава прислужницата казала на баронесата, тя се оплакала на братовчед си, а той наредил на сина си да е по-внимателен към жена си. Фортуната се върнала у тях, облякла черна рокля и досега не я е свалила. Не приема никого и не излиза никъде – така поне няма пак да вземе да падне. А Джеро се шляе по цял ден, ту сам, ту с приятели, сякаш още е ерген. Като върви по улицата, се зазяпва в младите жени, все едно и на тях иска да им навре по едно бебе.